

«می دانم که هیچ نمی دانم»

www.ketab.ir

پوپر، کارل ریموند، ۱۹۰۲-۱۹۹۴ م
می‌دانم که هیچ نمی‌دانم: گفت‌وگوهای در باب سیاست، فیزیک و فلسفه / کارل
پوپر؛ ترجمه پرویز دستمالچی. - تهران: ققنوس، ۱۳۸۴.
۱۵۲ ص.
ISBN 964-311-580-1

عنوان اصلی: Ich Weiß, daß ich nichts weiß- und kaum das
فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیپا.
۱. پوپر، کارل ریموند، ۱۹۰۲-۱۹۹۴ م. - مصاحبه‌ها، الف. دستمالچی پرویز،
مترجم، ب. عنوان.

۱۹۲ B ۱۶۴۹ / پ ۹۲۱۵

۱۳۸۴

۸۴-۵۰۹۱

کتابخانه ملی ایران

«می دانم که هیچ نمی دانم»

کارل پوپر

گفت و گوهای در باب:

سیاست، فیزیک و فلسفه

ترجمه پرویز دستمالچی

این کتاب ترجمه‌ای است از:

»Ich Weiß, daß ich nichts weiß-
und kaum das«

KARL POPPER

im Gespräch über Politik, Physik und Philosophie

Die Welt; Frankfurt, 1992

انتشارات ققنوس

تهران، خیابان انقلاب، خیابان شهدای ژاندارمری

شماره ۲۱۵، تلفن ۶۴۰۸۶۴۰

کارل پوپر

پرویز دستمالچی

چاپ اول

۱۶۵۰ نسخه

۱۳۸۴

چاپ شمشاد

حق چاپ محفوظ است

شابک: ۱ - ۵۸۰ - ۳۱۱ - ۹۶۴

ISBN: 964-311-580-1

Printed in Iran

فهرست

- پیشگفتار مترجم ۷
- در بارهٔ پوپر ۹

بخش اول

۱. گناه فطری فلسفهٔ آلمان سخن گفتن به زبان استعاره است ۱۵
۲. نه تنها فیزیکدانان، بلکه فیلسوفان نیز ممکن است فیلسوفان بدی باشند ... ۲۷
۳. ما همچون نوازنده‌ای که پیانو می‌نوازد مغزمان را می‌نوازیم ۳۹

بخش دوم

۴. آلمانی‌ها نباید دست خیرخواهان‌شان را گاز بگیرند ۵۳
۵. تکنولوژی موجب رهایی ما شد. این تحریکات برای چیست؟ ۷۱
۶. روشنفکران متکبر و رشوه‌خوارند ۸۷

بخش سوم

۷. خودرهایی از راه دانش ۱۰۱
۸. اعتقاد غرب به چیست؟ ۱۲۱

پیشگفتار مترجم

کارل رایموند پوپر اگر بزرگ‌ترین فیلسوف قرن بیستم نباشد، بی‌شک یکی از بزرگ‌ترین‌هاست. او نزدیک به یک قرن زندگی کرد و اندیشه‌هایش تحت تأثیر حوادث این دوران بود. نظریه‌شناخت او، همچون فلسفه سیاسی‌اش از یک سو، تحت تأثیر نظریه نسبیت اینشتاین و از سوی دیگر، متأثر از حوادث مربوط به جنگ اول و دوم جهانی است. پوپر را می‌توان فیلسوفی متواضع و دارای عشقی بی‌پایان به کشف حقیقت توصیف کرد. او بیش از هر چیز در پی یافتن پاسخ‌های عملی برای مسائل و مشکلات علوم و جامعه بود.

پوپر پیرو فیلسوف دوران روشنگری، ایمانوئل کانت، و از مدافعان بی‌چون و چرای اندیشه‌های لیبرال و جامعه‌باز به معنای جامعه کثرت‌گراست. کتاب او به نام جامعه باز و دشمنان آن^۱ تصفیه‌حسابی تاریخی و نقادانه با نظریه‌پردازان و پیروان کهن و نوي اندیشه‌های سیاسی تام‌گرایانه^۲ است. پوپر پایه‌گذار مکتب «خردگرایی انتقادی» و از مخالفان سرسخت تام‌گرایی سیاسی، از افلاطون تا مارکس، و پیرو خستگی‌ناپذیر دموکراسی پارلمانی لیبرال است. او اراده و تصمیم آزاد انسان را تعیین‌کننده مسیر زندگی و تاریخ می‌داند و مخالف هر نوع «جباریت» است.

کتابی که در دست دارید، از دو بخش تشکیل شده است. بخش اول

۱. *Open Society and Its Enemies*. این کتاب به فارسی ترجمه شده است. - م.

۲. totalitarian (تمامت‌خواهانه)

ترجمه کتاب می‌دانم که هیچ نمی‌دانم^۱ است. این کتاب مجموعه مصاحبه‌هایی است که روزنامه دی ولت^۲ در سال ۱۹۸۷ و ۱۹۹۰ با پوپر انجام داده است. در این مجموعه او از نقش فروید، وظیفه روشنفکران، روش و نظریه شناخت، آزمون و خطا در علوم و جامعه، دموکراسی و اندیشه‌های سیاسی تام‌گرایانه و... سخن می‌گوید.

بخش دوم کتاب ترجمه دو نطق از مجموعه سخنرانی‌های پوپر است که از کتاب در جستجوی دنیایی بهتر^۳ انتخاب شده‌اند. یکی از آن‌ها در باره اعتقادات غرب و دیگری در باره دموکراسی و اشکال گوناگون اندیشه‌های تام‌گرایانه است.

پرویز دستمالچی

تابستان ۱۳۸۳

1. Ich weiss, dass ich nichts weiss-und kaum das

2. Die Welt

3. Auf der Suche nach einer besseren Welt, Munchen: Piper, 1984.

در بارهٔ پوپر

کارل رایموند پوپر^۱ در یک خانوادهٔ یهودی مرفه و اهل دانش [در اتریش] به دنیا آمد. آن‌ها مدت‌های طولانی در شهر وین زندگی می‌کردند. پوپر در دوران جوانی مدتی به مارکسیسم گرایید و از هفده سالگی برای همیشه از آن روی برتافت.

او [در دانشگاه] ریاضیات، فیزیک و سپس فلسفه خواند و بخش زیادی از اوقات خود را صرف فراگیری موسیقی کرد و مدتی عضو کانون دوستداران موسیقی، به مدیریت آرنولد شوونبرگ،^۲ مخترع موسیقی اتونال، بود. همچنین، با فیزیکدانان بزرگ آن زمان چون آلبرت اینشتاین و نیلز بور^۳ روابط شخصی داشت.

پوپر پیش از پیوستن اتریش به امپراتوری هیتلر، وین را ترک کرد و از راه انگلستان به نیوزلند رفت تا در آن‌جا در دانشگاه کرایست چرچ^۴ به عنوان استاد تدریس کند.

او از سال ۱۹۴۵ در مدرسهٔ اقتصاد لندن به کار تدریس پرداخت. پوپر نقش برجسته‌ای در معرفی این مؤسسه و کسب نام و نشان جهانی برای آن

1. Karl Raimond Popper

2. Arnold Schönberg

۳. Niels Bohr: فیزیکدان دانمارکی (۱۸۸۵ - ۱۹۶۲). - م.

4. Christchurch

داشت. ملکه انگلستان در سال ۱۹۶۵ او را به عضویت جامعه نجبای انگلستان درآورد. [این متفکر در سال ۱۹۹۴ درگذشت.]

پوپر فیلسوفی فوق‌العاده عمل‌گراست. در تمام آثار او همواره یک خط سرخ انسان‌دوستانه و عقلانی، و نگاهی انتقادی و نیز جرقه‌ای خاموش‌نشدنی از خوشبینی دیده می‌شود.

پوپر یکی از سرسخت‌ترین نقادان «ایدئولوژی آلمانی» و «فلسفه آلمانی» است، که به نظر او بیش از همه در نزد هگل و مارکس، و هوسرل و هایدگر ریشه دوانده است.

کارل پوپر در برخی از آثارش، چون جامعه باز و دشمنان آن و فقر تاریخ‌گرایی، نسبت به پیامدهای وخیم پیشگویی‌های پیامبرگونه فیلسوفان آلمانی، که او آن‌ها را پیامبران دروغین می‌نامد، شدیداً هشدار می‌دهد. به نظر او، از جمله دلایل و اسباب پیدایش نظام‌های تام‌گرای جدیدی چون کمونیسم وجود چنین اندیشه‌هایی است.

به زعم پوپر، جریان تاریخ نه قابل پیش‌بینی و در نتیجه پیشگویی است، نه هدفمند است و نه مطلقاً از پیش قابل شناخت. او معتقد است که ما از راه «آزمون و خطا» به حقیقت نزدیک می‌شویم بدین ترتیب که مرتباً فرضیه‌های خود را، که بر اساس شناخت شهودی [مربوط به قوای ادراکی، بدون ابزارهای عملی] بنا شده‌اند، نقادانه به بوتۀ آزمایش می‌گذاریم و می‌کوشیم آن‌ها را «نفی» و «رد» کنیم. از نظر او، مهم‌ترین موضوع در روند شناخت نه راه‌حل‌ها بلکه پرسش‌ها و مشکلات است. در سیاست نیز چنین است. پوپر در پهنهٔ سیاسی از اصطلاح «piecemeal engineering» یعنی اصلاحات گام به گام و آزمایشی، همراه با کنترل دائمی، به منظور برطرف کردن آثار جنبی ناخواسته یا عکس‌العمل‌های منفی احتمالی، سخن می‌گوید. وجود وجه تشخیص به ویژه ضد ناکجا آبادی و خط عقلانی متواضعانه در آثار پوپر، همراه با استعداد و توانایی ذاتی او در بیان پیچیده‌ترین مسائل به زبان بسیار ساده و

با روشنایی خیره‌کننده، موجب شدند که علاوه بر شاگردانش، افراد زیادی پیرامون او گرد آیند. پوپر در واقع خالق نظریهٔ علمی مدرن است. او هم برای دانشمندان علوم طبیعی و هم برای سیاستمداران دموکرات، پایه و تکیه‌گاه ثابتی است که با سرمشق قراردادنش امکان می‌یابند از اندیشه‌ها و راه‌های تام‌گرایانه فاصله بگیرند.